

Csordás Mihály
Konfár László
Kothencz Jánosné
Kozmáné Jakab Ágnes
Pintér Klára
Vincze Istvánné

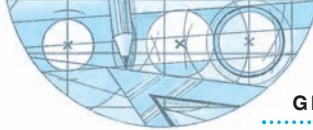
s o k s z í n ű
Matematika

munkafüzet

5

Kilencedik, változatlan kiadás

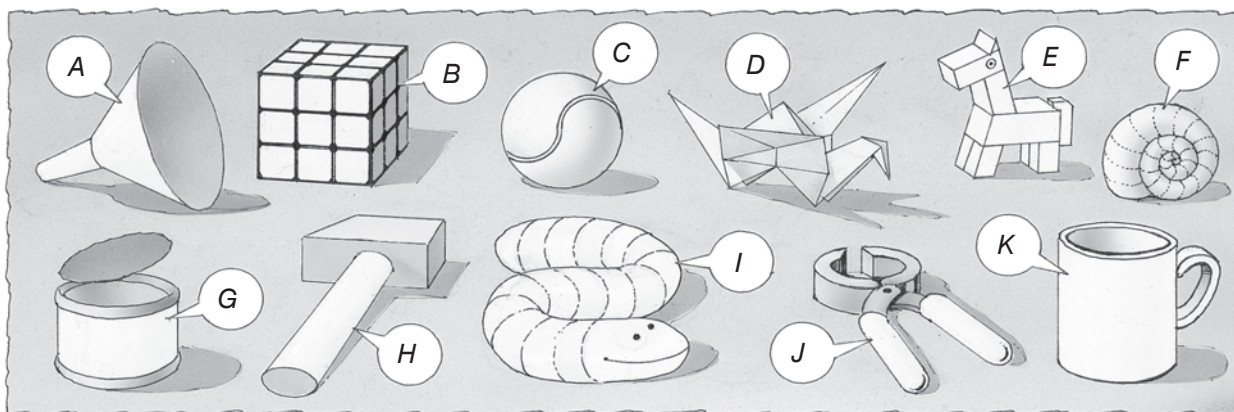
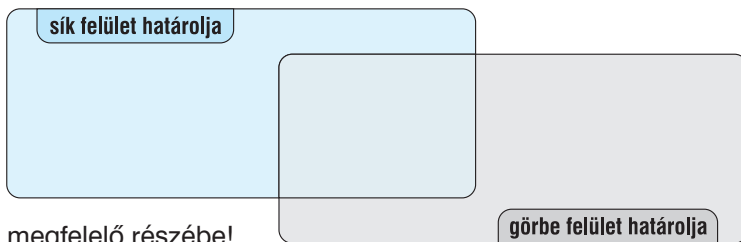
Mozaik Kiadó – Szeged, 2013

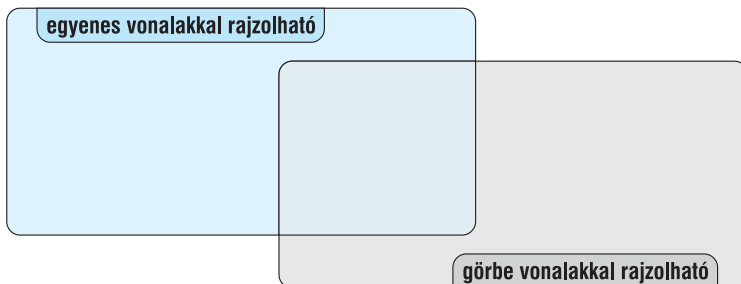
2. GEOMETRIAI ALAPISMERETEK

Ponthalmazok

1. a) Keressünk az ábrán látható tárgyakon síkra emlékeztető felületeket, színezzük ezeket zöldre!
- b) Keressünk az ábrán látható tárgyakon görbe felületre emlékeztető felületeket, színezzük ezeket sárgára!
- c) Írjuk be a tárgyak betűjelét a halmazábra megfelelő részébe!

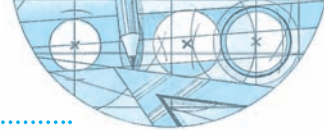

2. Az A bolygón egyenes vonalú lények élnek (csak egyenes vonalakkal lehet megrajzolni őket). A C bolygón görbe vonalú lények élnek (csak görbe vonalakkal lehet megrajzolni őket). A B bolygón olyan lények élnek, amelyek megrajolásához egyenes vonalakat is és görbe vonalakat is kell használnunk.

Rajzoljuk meg a hiányzó lényeket! Helyezzük el a lények betűjelét a halmazábra megfelelő részébe!

A ₁	A ₂	A ₃	A ₄
B ₁	B ₂	B ₃	B ₄
C ₁	C ₂	C ₃	C ₄

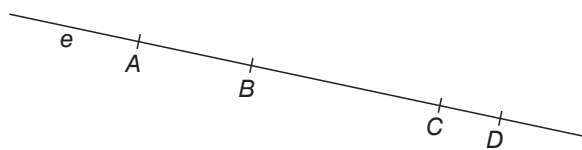
Pontok és vonalak

1. Az e egyenesen kijelöltük az A , B , C és D pontokat.

a) Színezzünk kékre, zöldre és pirosra egy-egy szakaszt!

b) Nevezzük meg a végpontok megadásával a szakaszokat!

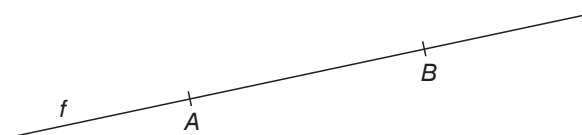
kék: zöld: piros:

2. Az f egyenesen kijelöltük az A és B pontokat.

a) Hány félegyeneset határoz meg a két pont?

b) Színezzünk különböző színűre két olyan félegyeneset, amelynek nincs közös pontja!

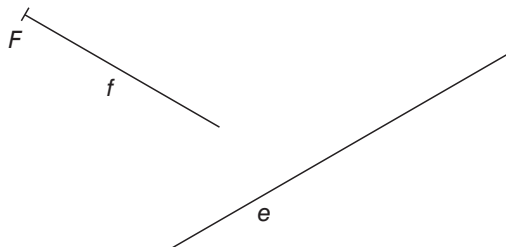

3. Rajzoljunk két egyenest!

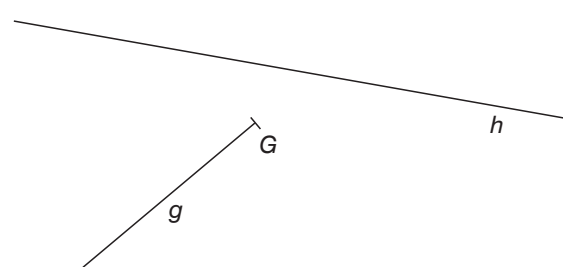
Színezzük kékre a metszéspontjukat! Lehetséges-e, hogy a két egyenesnek nincs metszéspontja?

4. Rajzoljuk meg – ha van – az egyenes és a félegyenes metszéspontját!

a)

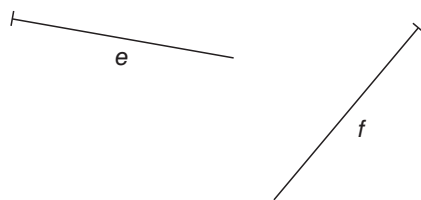

b)

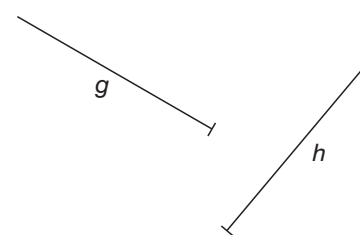

5. Rajzoljuk meg – ha van – a két félegyenes metszéspontját!

a)

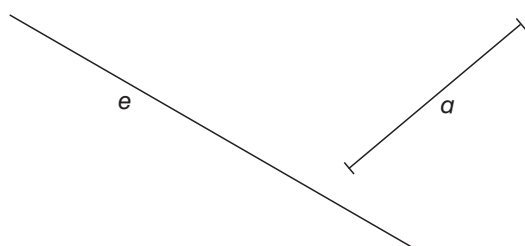

b)

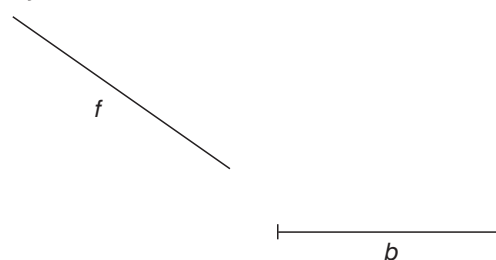

6. Rajzoljuk meg – ha van – az egyenes és a szakasz metszéspontját!

a)

b)

A tömeg

1. Töltsük ki a táblázatot úgy, hogy az egy sorba írt mennyiségek egyenlőek legyenek!

a)

g	dkg
	1
	2
	fél
40	
500	
41 000	

b)

kg	dkg
1	
7	
egy negyed	
	600
	50
	5200

c)

t	kg
	1000
	6000
	200
2	
30	
fél	

2. Húzzuk alá azt a mennyiséget, amelyik nem egyenlő a többivel!

a) 216 kg; 216 000 dkg; 216 000 g; 21 600 dkg b) 3 000 000 g; 300 000 dkg; 3000 kg; 30 000 g

3. Kerekítsük a grammal megadott mennyiségeket először egész dekagrammra, majd a kapott mennyiségeket kerekítsük kilogrammra! Figyeljük meg, hogy ugyanazt az eredményt kapjuk-e, ha az eredeti mennyiséget rögtön kilogrammra kerekítjük! Mennyi lehet az eltérés?

a) 3499 g \approx 350 dkg \approx 4 kg; b) 3999 g \approx dkg \approx kg; c) 6498 g \approx dkg \approx kg;
 3499 g \approx (3000 g =) 3 kg; 3999 g \approx kg; 6498 g \approx kg

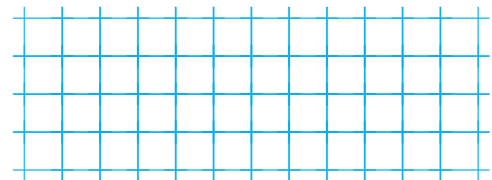
4. Egy teherautó 100 kg híján 1 t almát szállított egy áruházba. Az almát olyan rekeszekbe tették, amelyekbe 15 kg alma fért. A rekeszeket kis motoros kocsival vitték be az áruház raktárába. Egy kiskocsira 12 rekesz fért. Hányszor fordult a kiskocsi, mire az összes alma a raktárba került?

A teherautó kg almát szállított.

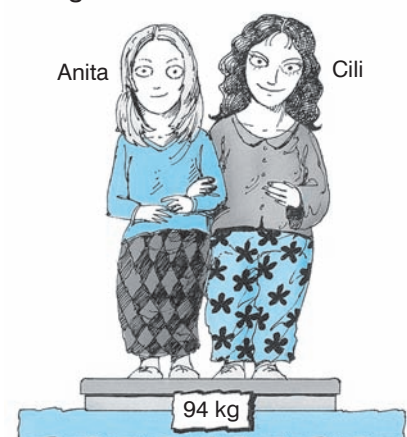
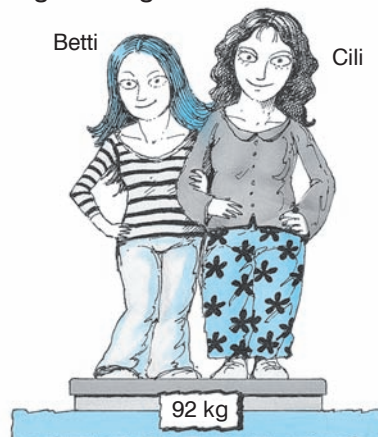
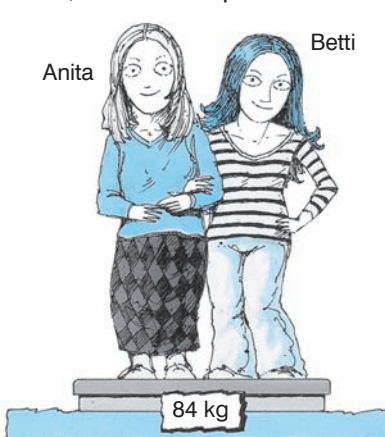
1 rekeszbe kg alma fér, 12 rekeszbe kg alma tehető.

A kiskocsi 1 fordulóval kg almát visz.

A kiskocsi : =-szer fordult.

5. Anita, Betti és Cili párosával mérték meg a tömegüket. Mekkora a lányok tömege külön-külön?

Adjuk össze a lányok párosával mért tömegét: 84 kg + 92 kg + 94 kg =

Ebben az összegben mindhárom lány tömege-szer szerepel. A három lány együtt: kg.

Anita + Betti + Cili tömege kg.

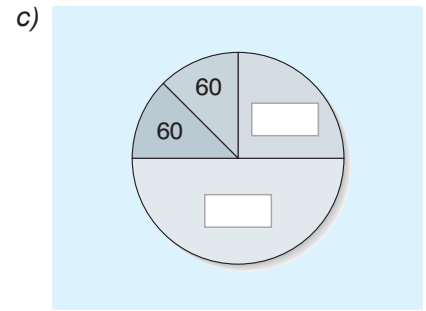
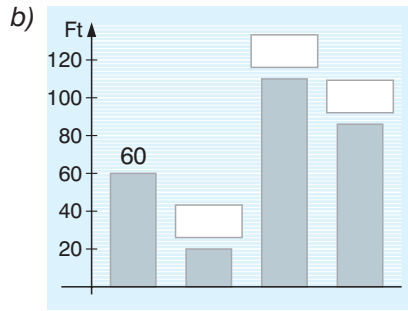
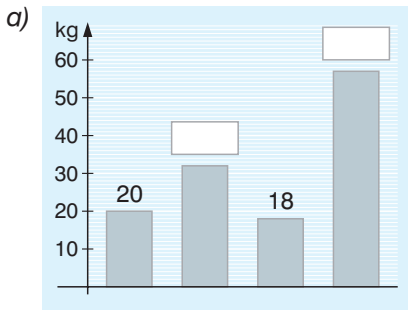
84 kg

Cili tömege: kg; Betti tömege: kg; Anita tömege: kg.

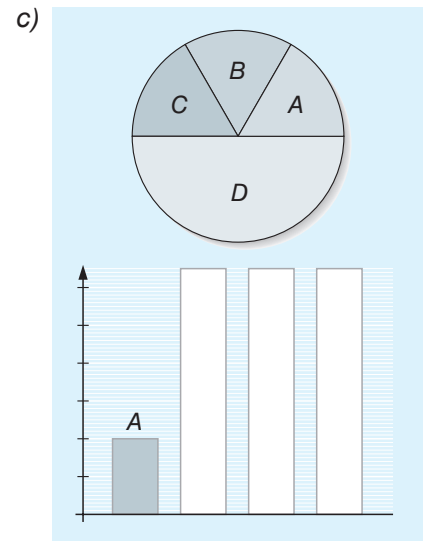
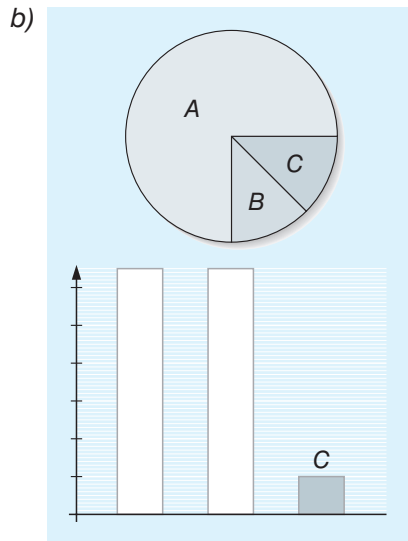
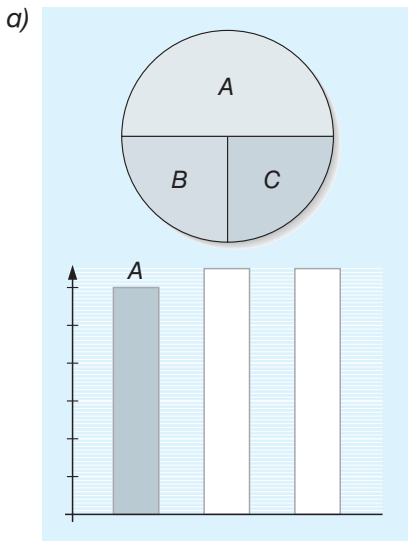

Diagramok

1. Írjuk be a diagramokba a megfelelő számokat!

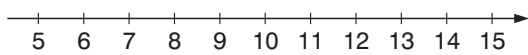

2. Rajzoljuk meg a következő kördiagramoknak megfelelő oszlopdiagramokat!

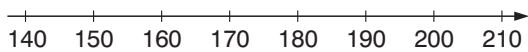

3. Jelöljük be a számegyenesen és a diagramon a megadott számokat kékkel, az átlagukat pedig pirossal!

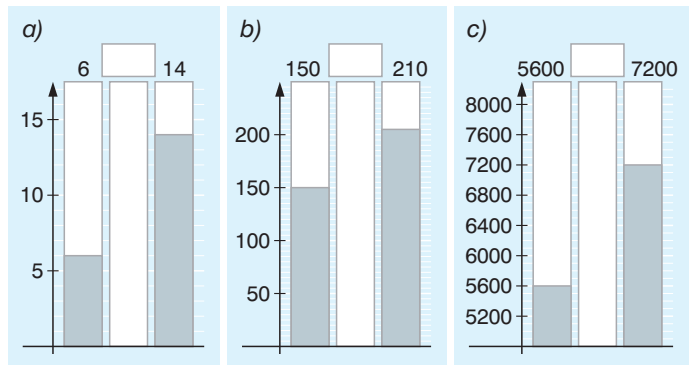
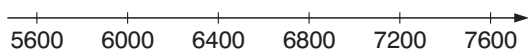
a) 6; 14

b) 150; 210

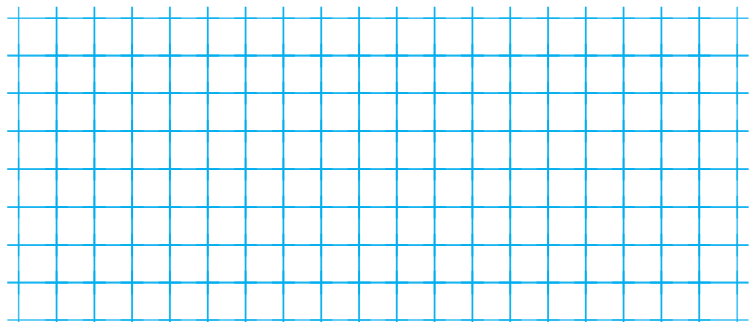

c) 5600; 7200

4. A következő táblázatban c az a és b átlaga. Számítsuk ki a hiányzó adatokat!

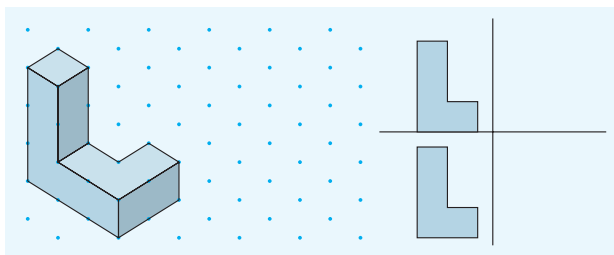
	a	b	c (a és b átlaga)
1.	1001	1	
2.	6946	3054	
3.	568		763
4.	10		2005

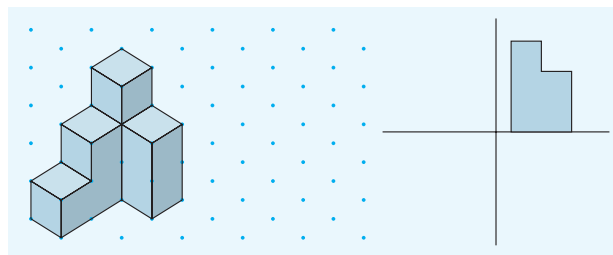

A testek ábrázolása

- *1.** Építsük meg kockákból a testeket!
Másoljuk le a rajzokat! Rajzoljuk meg a testek hiányzó nézeteit!
Számoljuk meg, hány kockából állnak a testek!

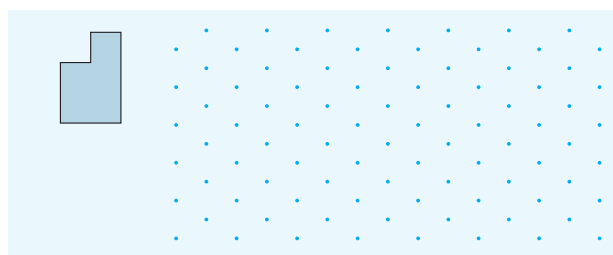
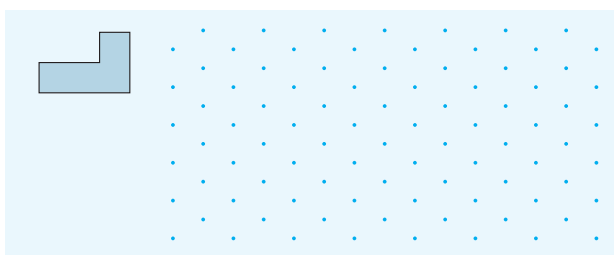

A test kockából áll.

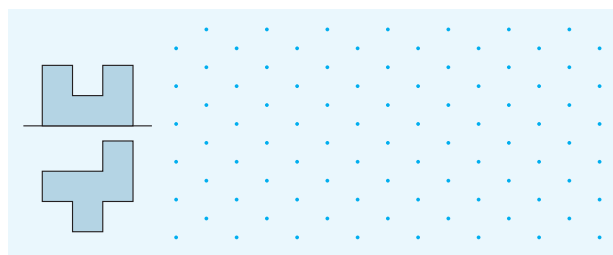
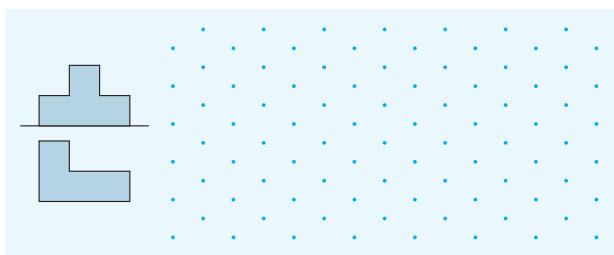

A test kockából áll.

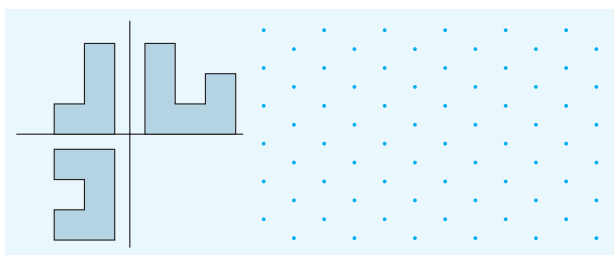
- *2.** Rakjuk ki kockákból, majd rajzoljunk olyan testet, melynek előlnézete az ábrán látható!

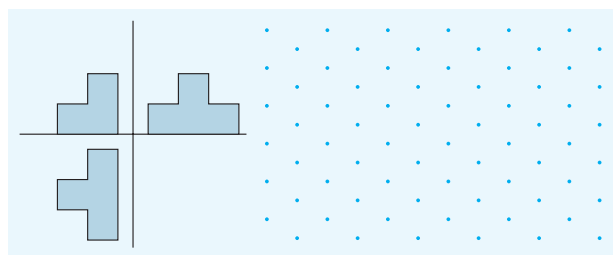
- *3.** Rakjuk ki kockákból, majd rajzoljunk olyan testet, melynek elől- és felülnézete az ábrán látható!

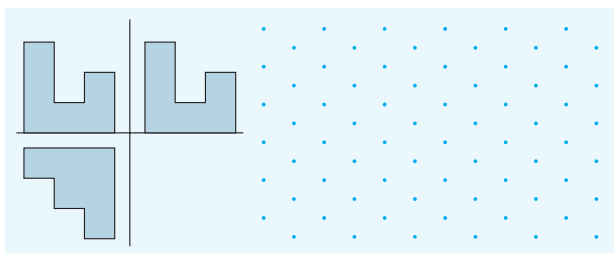
- *4.** Rakjuk ki kockákból, majd próbáljuk meg lerajzolni azokat a testeket, amelyek elől-, oldal- és felülnézete az ábrán látható! Számoljuk meg, hány kockából állnak a testek!

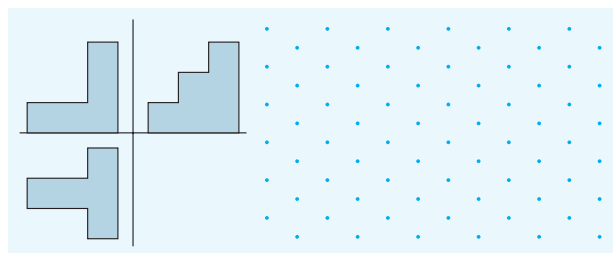
A test kockából áll.

A test kockából áll.

A test kockából áll.

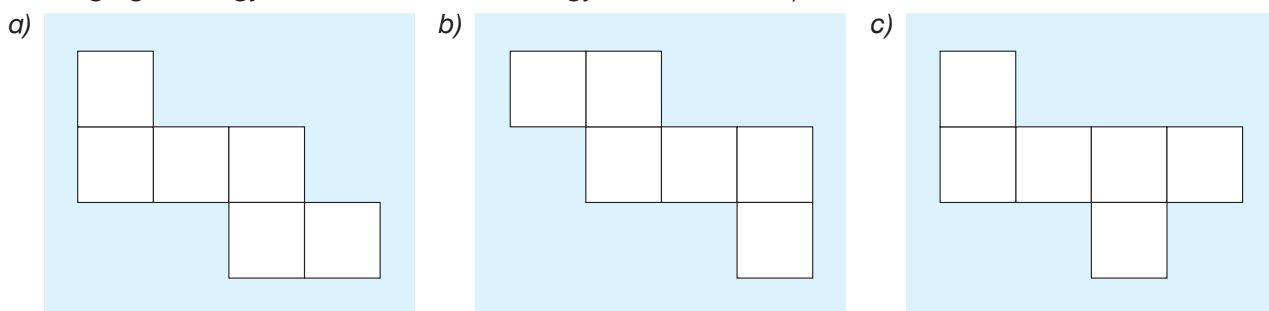

A test kockából áll.

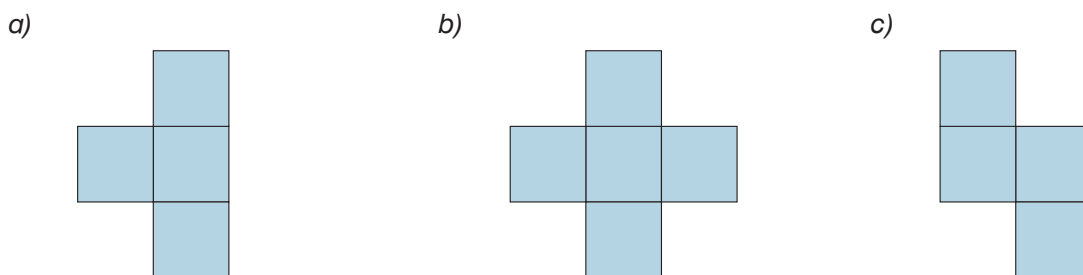

A téglatest nézetei, hálójája

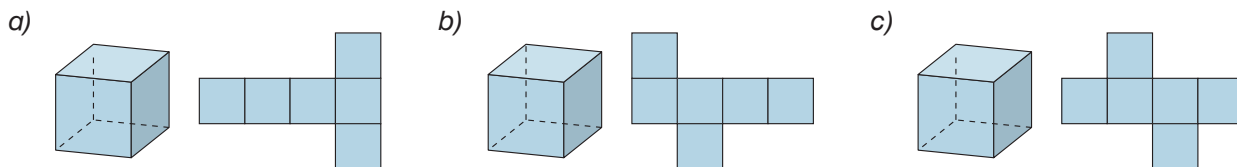
1. Görgessük úgy a dobókockát, hogy az ábra szerinti hálót kapjuk! Amikor a kocka egy négyzeten áll, nézzük meg, milyen szám áll a kocka alsó lapján, és azt írjuk be a négyzetbe! (Előfordulhat, hogy a kockát úgy lehet továbbgörgetni, hogy közben vissza kell térni egy korábbi állásba.)

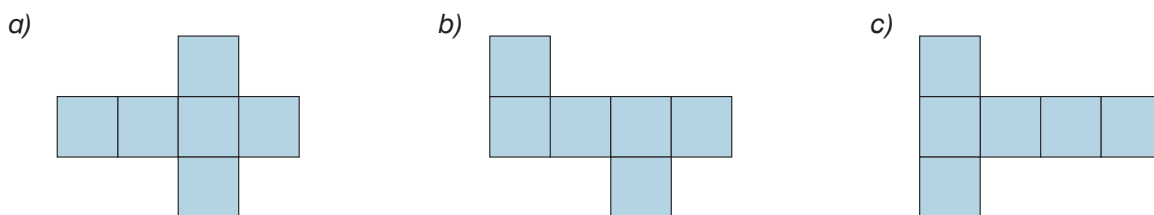
2. Egészítsük ki a következő rajzokat úgy, hogy egy kocka hálóját kapjuk!

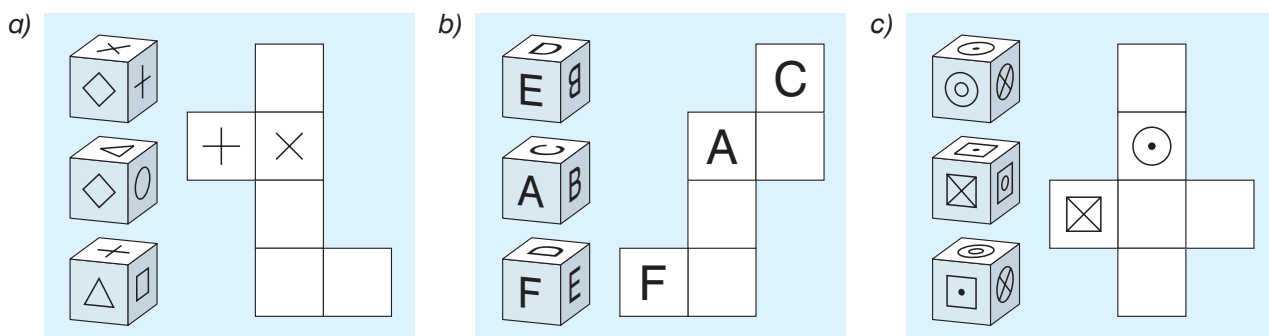
3. Jelöljük be a kockán, hogy mely éleket kell felválni ahhoz, hogy a mellette lévő hálót kapjuk!

4. A következő kockahálót papírból kivágva kockát szeretnénk összeragasztani. Rajzoljuk be, hol hagyjunk „füleket”, hogy a kocka minden éle össze legyen ragasztva, és sehol se legyen két „fül”!

- *5. Egy kocka minden lapja mintás. Az ábra a kockát mutatja három különböző dobás után. Rajzoljuk be a mintákat a kocka hálójába!

Műveletek a tizedes törtek körében

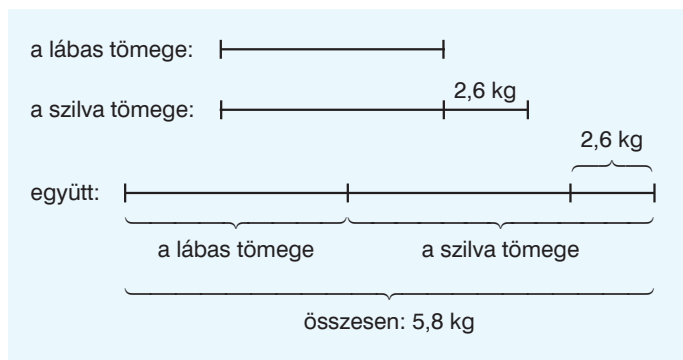
1. Dani éppen elkészült a házi feladattal, amikor a cicája elkezdte karmolászni a füzetét. Éppen a végeredményeket karmolta le a papírról. Dani újrakezdte a számolást. Segítsünk neki!

			3	6,	5	0	2			1	2	5	8,	2	5	·	7	5	6
			1	4	9,	2				8	8	0	7	7	5				
					0,	6	4												
		1	3	5	8,	1	4	9											
					7	0,	7	5											
			5	9	7,	8	9	6											
	+				4,	0	0	8											

2. Húzzuk alá azt a műveletet, amelyiknek az eredménye nem 5,6!
 $0,6 \cdot 9$; $560 : 100$; $0,7 \cdot 80 : 10$; $1,4 \cdot 4$;
 $39,2 : 7$; $9,2 - 3,64$; $0,0056 \cdot 100$

*3. Palkó édesanyja szilvalekvárt főzött. Amikor a lábassal együtt lemérte a szilvát, megállapította, hogy a lábas a benne lévő szilvánál 2,6 kg-mal kisebb tömegű. A szilva és a lábas együtt 5,8 kg volt a főzés előtt. Hány kilogramm szilvát főzött Palkó édesanyja?

A megoldáshoz rajzot készítettünk:

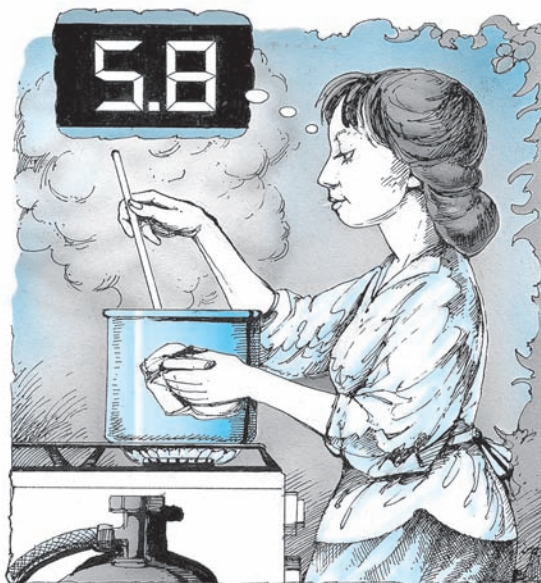
Ha az együttes tömegből kivonjuk a 2,6 kg-ot, akkor a lábas tömegének-szeresét kapjuk.

Így a lábas tömege: $(5,8 - \dots) : \dots$ (kg) = kg.

A szilva tömege: $5,8 - \dots$ (kg) = kg.

Palkó édesanyja kilogramm szilvát főzött.

Keressünk másféle megoldásmódot is! Írjuk le a füzetbe!

Ellenőrzés: a szilva tömege kg
 a lábas tömege + kg
 összesen kg

4. A szobámnak mind a négy oldalfala $12,8 \text{ m}^2$ területű, a mennyezet 16 m^2 . Mekkora falfelületet kell lefesteni, ha az ajtó $1,8 \text{ m}^2$ területű, az ablak pedig 2 m széles és 16 dm magas?

- a négy oldalfal területe m^2
- a mennyezet területe + m^2
- összesen m^2
- az ajtó területe m^2
- az ablak területe + m^2
- az ajtó és ablak területe együtt m^2
- a falak és a mennyezet területe m^2
- az ajtó és ablak területe - m^2
- a festendő terület m^2

..... m^2 falfelületet kell lefesteni.

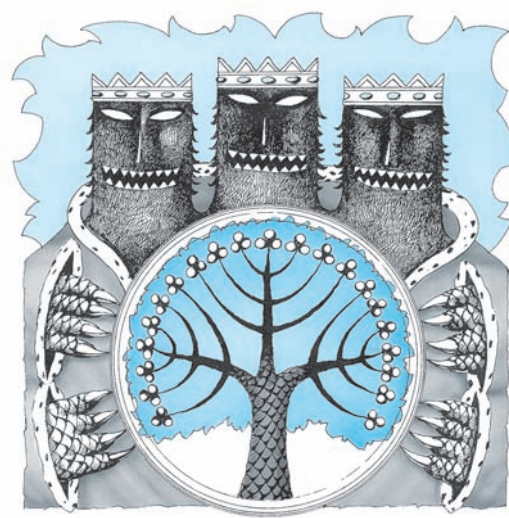

5. Berci, Zsombor és Miklós szánkóversenyt rendeztek. A lejtő, amelyen lecsúsztak, 15,8 m hosszú. Berci még 3,6 m-t, Zsombor 5,2 m-t, Miklós pedig még 4,5 m-t csúszott vízszintesen. Hány métert csúsztak a kiindulóponttól? Ki nyerte a versenyt?

Grid for solving problem 5.

Válasz:

6. A sárkánykirály kertjében az aranyalmát termő fa háromfelé ágazik. Minden ágból hét ágacska nőtt ki. Az ágacskák mindegyikén 3 aranyalma pompázik. Minden alma 27,8 dkg. Hány kilogramm aranyalma termett a sárkánykirály aranyalmafáján?

Grid for solving problem 6.

Válasz:

7. Mennyibe kerül abból a narancsból 1 kg és 3,5 kg, amelyikből 1,5 kg 450 Ft?

Becslés:
 Ha 1,5 kg 450 Ft,
 akkor 0,5 kg 450 Ft : Ft = Ft.
 Így 1 kg $2 \cdot$ Ft = Ft,
 ezért 3,5 kg Ft.

Grid for solving problem 7.

Válasz:

- *8. Hunor 5. osztályos. A rajz- és testnevelés-felszerelése együtt 1,15 kg. A rajzfelszerelése 0,37 kg-mal könnyebb, mint a testnevelés holmija. Hány kilogramm Hunor rajzfelszerelése? Hány dekagramm ez?

Becslés: Ellenőrzés:

Grid for solving problem 8.

Válasz:

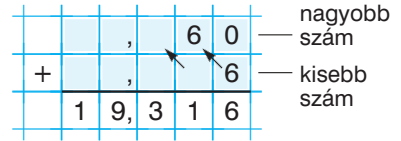
***9.** Két szám összege 19,316. A nagyobbik számból úgy kapjuk a kisebbet, hogy a tizedesvesszőt 1 hellyel balra írjuk. Melyik két számot adtuk össze?

MEGOLDÁS:

1. Ha egy számban egy hellyel balra írjuk a tizedesvesszőt, akkor a szám számjegyei,

a számjegyek helyi értéke

Az eredeti számban az ezredek helyén 0 áll.

2. Ha a számjegyek eggyel kisebb helyi értékre kerülnek, akkor a kapott számnak az eredeti szám -szerese.

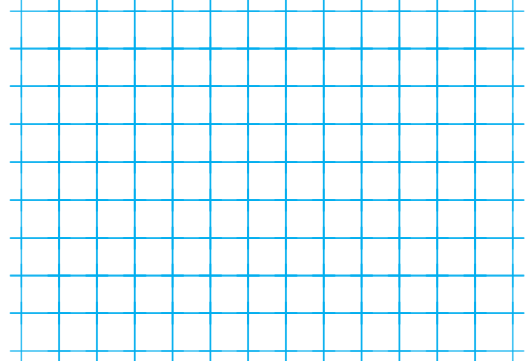
A kapott szám: $\quad \cdot x$

Az eredeti szám: $\quad \cdot x$

A két szám összege: $\quad \cdot x$, a kisebb szám -szerese.

A kisebb szám: $19,316 : \quad = \quad$

A nagyobb szám: $\quad \cdot \quad = \quad$

Ellenőrzés:

Válasz:

A nagyobb szám:

.....

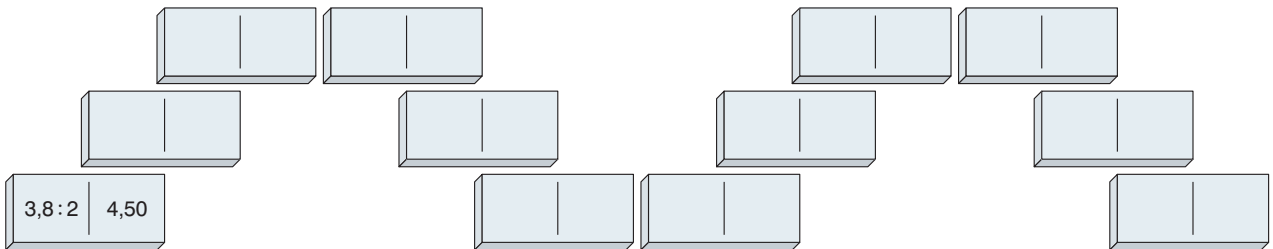
A kisebb szám: +

.....

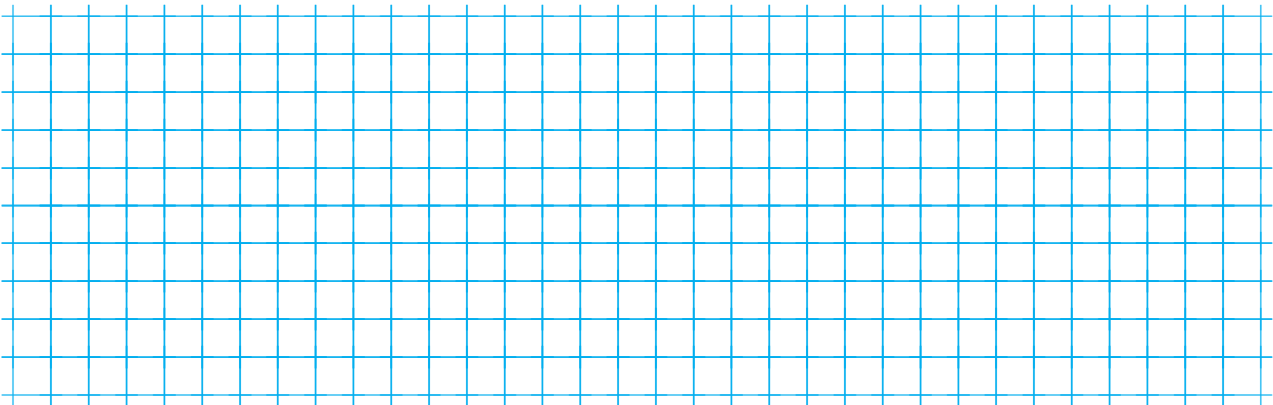
Összegük:

.....

10. Dominózzunk! Két dominó akkor kerülhet egymás mellé, ha a rajtuk lévő számok (egyszerűsítés, bővítés vagy műveletvégzés után) egyenlők!

3,8 : 2 4,50	19,2 : 4 $\frac{3}{4}$	0,375 · 2 14,3 : 11	132 : 10 1,6 · 3	0,57 0,25	2,04 : 4 0,84 : 12
3,9 : 3 0,5700	7 : 100 0,04 · 16	$4 \frac{1}{2}$ 0,5 · 10	6,4 : 10 $\frac{1}{2}$	25 : 100 0,17 · 3	$\frac{1}{4} \cdot 20$ 13,2

TARTALOM

1. A természetes számok

A természetes számok írása, olvasása a tízes számrendszerben	3
Ábrázolás számegyenesen	6
A természetes számok összehasonlítása, kerekítése	8
A természetes számok összeadása és kivonása	9
A természetes számok szorzása	12
A természetes számok osztása	16
Osztó, többszörös	18
Természetes szám osztása többjegyű számmal	19

2. Geometriai alapismeretek

Ponthalmazok	24
Pontok és vonalak	25
Síkbeli alakzatok	28
Sokszögek	29
A kör	31
Párhuzamos és merőleges egyenesek	34

3. Mérés, statisztika

A mérés mint összehasonlítás	36
A hosszúság	38
A tömeg	40
Diagramok	41

4. A szögek

Szögek, szögmérés	43

5. A törtszámok

A tört értelmezése	48
A vegyes szám	53
Törtek bővítése és egyszerűsítése	54
A törtek összehasonlítása	55
A törtek helye a számegyenesen	57
Törtek összeadása, kivonása	59
Törtek szorzása, osztása természetes számmal	61

6. A téglalapok

A téglalap	63
A téglalap kerületének kiszámítása	64
A terület	66

7. A téglatestek

A téglatest	69
A testek ábrázolása	70
A téglatest nézetei, hálójá	71
A téglatest felszíne	73
Térfogat, űrtartalom	75
A téglatest térfogata	76
A felszín- és térfogatszámítás gyakorlása	77

8. A tizedes törtek

A tizedes tört fogalma, írása, olvasása	79
A tizedes törtek ábrázolása számegyenesen	80
A tizedes törtek szorzása, osztása 10-zel, 100-zal, 1000-rel	81
Műveletek a tizedes törtek körében	82

9. Az egész számok

A negatív egész szám fogalma	85
A számok abszolút értéke, ellentettje	86
Az egész számok összeadása	87
Az egész számok kivonása	89

10. Helymeghatározás

Tájékozódás a koordináta-rendszerben	92

